SULYOK VINCE

RÁMDÖNTÖTT VILÁG

KATOLIKUS SZEMLE

RÁMDÖNTÖTT VILÁG

SULYOK VINCE

RÁMDÖNTÖTT VILÁG

VERSEK

KATOLIKUS SZEMLE
RÓMA 1958

Copyright by KATOLIKUS SZEMLE - ROMA.

Tip. Detti - Via G. Savonarola, 1 - Roma

ELŐSZÓ

1957 júliusában, egy ragyogóan szép nyári napon, Norvégiában, motorcsónak vitt át a partról egy kis szigetre, ahol a jugoszláv táborokból kimentett magyar diákokat üdültette a vendégszerető norvég nép. Leányom volt a tolmács a kis közösséget vezető norvég hölgyek, holland pap és magyar fiúk között. Érkezésemkor legtöbbje kint feküdt a csillogó tenger partján a sziklákon és sütkérezett. Meghallva ajkamon a magyar szót, azonnal körülvettek és száz kérdéssel ostromoltak. Volt közöttük egy hallgatag, szőke fiú, idősebb, mint a többi. Érdeklődésemre megtudtam, hogy 1932-ben született, Sulyok Vincének hívják, paraszti származású filológus és költő. 1957 februárjában menekült, miután — forradalmi tevékenysége miatt — köröző levelet adtak ki ellene. Abban az időben az osztrák határ mentén már ismét elhelyezték az emberi szabadságot megcsúfoló és megszégyenítő akna zárakat, drótsövényeket, világító-tornyokat és kutyás moszkovita pribékeket. Arra tehát a menekülés lehetősége zárva volt. Jugoszlávia felé volt az egyetlen járható út. Sulyok Vince, számtalan sorstársával együtt, közel öt hónapig taposta Jugoszlávia drótsövényes, sáros, koszos menekült-táborait, amíg a norvég diákok emberségéből, onnan is ki nem menekülhetett.

Győr mellől szakadt Norvégiába. Ott, a tenger hullámaitól símára csiszolt norvég sziklákon, én, — az őszhajú — megnyerhettem ennek a lelkes, szőke ifjúnak a bizalmát és így én lehettem az első, aki külföldön, keserű számkivetésünkben, verseit olvashattam. Értéküket felismerni nem volt nehéz és ebben a « Katolikus Szemle » járt elöl.

Azóta Sulyok Vince nevét számkivetésünk ismert költő-nevei közé sorolhattuk és én, aki azóta meleg barátságot kötöttem ezzel a kiváló ifjúval e könyv előszavában nemcsak szerencsét akarok kívánni neki a magam és olvasóközönségünk nevében, hanem arra is meg akarom kérni, hogy maradjon hű fia annak az egyszerű, bölcs, körültekintő magyar parasztnak, aki ma is ott szántja kicsi földjét a nagy magyar ugaron, — mint ősei tették ezer esztendőn keresztül — fenntartva és istápolva mindnyájunk otthonát, folyton új meg új tehetségeket adva a széjjelszórt, kicsi, de szellemében mégis oly nagy magyar nemzetnek.

Sulyok Vince becsvágya minél többet tudni, látni, hallani s a szabadságért harcolni. Költeményei magukért beszélnek. Mindnyájunk szenvedései, reményei és a magyar föld iránti közös szeretetünk e versekben csengenek és mi, akik olvassuk, büszke örömmel vesszük tudomásul ismét, hogy élünk: mert a Petőfik, Adyk, Józsefek mellé sorakoznak a szabadság eszméjétől áthatott fiataljaink. Élünk: e verses-kötet is életünket bizonyítja!

Estoril, 1958 november 1-én.

HUBAY ANDOR

KERÉKPÁRRAL A FÉNYBEN

Kerékpárral a fényben

Az álom mély vizében megfürödtem,
és friss a testem.
Ma rétek, dombok várnak. Csendjüket
oly rég kerestem.

Erdők mögött fahegyre áll a nap,
megtartja két ág,
a lomha dinnyék érni kezdenek,
s híznak a répák.

Kerékpárom felszikrázik a fényben,
és szinte éget,
villant a hosszú út kocsik farából
ezüst ekéket.

A könnyű pára felszakad, kitárul
a Rába völgye,
s töltések alatt mint keret sötétül
a fűzek zöldje.

Bús ökrök nyelve lóg, nyakuk lecsügged:
nehéz a járom.
A lélek telt a tájjal, s ring a láb
a két pedálon.

Magyarország, 1956.

Tovaszálló nyárban

Lóhere s ezer nevesincs virág
átható, erős illatában
rakott szekéren ringatódzom lassan
a nyárutói halkuló határban.

A dombok és a hosszú fasorok
megindulnak, forognak,
s a ló alatt a megroggyant fahíd
padlói telten, tompán feldobognak.

Az uton úsznak szinte és lebegnek
a szalmát hordó szekerek.
A gyémánt por ragyog a ferde fényben
s szeliden, szürkén rámpereg.

A tovaszálló nyárban felnyerítve
csikó szalad a vadvízmosta parton.
Fekszem a ringó szép szekéren,
s az egész tájat tenyeremen tartom.

Magyarország, 1955.

Magányosan

Hidak karfái nyújtóznak elém,
hogy rájuk üljek.
Fák állják utam: kedves,
hajlongó oldalukhoz düljek.

Kutak kínálják vízüket:
ha kell, hogy innék,
s a felhők kérik bánatom, hogy adjam,
ők messze vinnék.

Hidakra dülök, hűs vizet iszom,
támaszkodom a fának -
de mig nem látlak jönni az uton,
nem hagy el ez a bánat.

Utak porát lemosnám lábaidról,
két karomban aludnál.
Szeretnélek, hogy elhagyni soha,
soha se tudnál.

Magyarország, 1956.

Alkonyat előtt

A dombtetőre áll a nap;
telt gömbjében két nagyszarvú ökör
s ekére dőlve fekete paraszt
megroggyant válla tündököl.

Mint pusztulásra szánt szoborcsoport,
mely addig áll, míg tartja
a leáldozni készülő napot
a két ökör négy óriási szarva...

Magyarország, 1956.

Távolodás

Faludból messzi elsodort a sorsod,
gyerekkorodtól távolodsz. A táj:
a dombok lágy karéja és a Rába
még vissza-vissza jár, s hívása fáj.

A pajta hűsén hányszor elhevertél:
künn lángban állt a sárga délután.
A bíbor erős, kedves illatában
nem vágytál még a messzeség után.

Emléke él sok esti ballagásnak:
lóbálva hozta vállad a kapát,
s a fáradtság nagy csendjével szivedben
jöttél az erdőn és a réten át.

A vacsorád is milyen egyszerű volt:
csuporból ittál frissen fejt tejet,
s a győztesfényű esti csillagok
körülragyogták bronz hajad s fejed.

El-eltünődve néha alkonyatkor
már emlékeid bokrát oldozod,
mert elrohan az élet az időben,
s futása benned hágy csupán nyomot.

Magyarország, 1955.

Megálltál szívemben

Megálltál szívemben, miként
a szél imént a málnabokrok alján.
Még küszködik, megrezzen két levél,
de csüng is már le kajlán.

Te is tusáztál ellenem kicsit.
Ma tudsz-e vállalni egészen?
Én felmutatlak, mint Ostyát a pap,
győztes-szelíden és merészen.

Magyarország, 1956.

Ülésdeszkán

A vonatok s az autók elszaladnak
fürdőhelyekre, tiszta városokba.
Mögöttük lassan földre száll a por,
és szétszakad a füstök karcsú fodra.

Nem kínoz most a folyton-menni vágyás.
A hegyeken túl nincsen csoda már.
A csoda: az a csend és nyugalom,
mely visszatérve idehaza vár.

A két csikó tünődve elporoszkál
az utak árnyas fái közt. Patáktól
kavarog a por, s fortyog, mint a víz,
amelybe újabb cseppet küld a zápor.

Lelógatom a gyeplőt és az ostort,
s az ülésdeszkán csendben megülök.
Nem érdekel, csak ez a kicsi hangya,
mely pantallómon lázasan sürög.

Pihenni hűs hegyekre száll szemem:
tehenek állnak fenn a kék hegyélen.
Eldöcögnék így ítéletnapig
ezen a lassú, vén parasztszekéren!

Magyarország, 1956.

Délelőtt

Tojó tyukok kiáltanak,
villognak levelek,
s szétfoszlanak a felhők fenn az égen.
Jó volna együtt teveled.

Öledbe hajtanám fejem,
és hallgatnám szavad.
Hűs homlokod s a délelőtti ég közt
látnám, amint az ágak inganak.

Ragyognak sárga paprikák,
nagy szilvák kéklenek.
Hiányod érzem mindenben ma mégis,
és nem nyugtatnak szálló, szép egek.

Magyarország, 1956.

Mosdik a szomszéd lány

Mosdik a szomszéd nagylány pőrén, habzik a szappan,
s gyűl buborék buborékra ragyogva fehérhúsú karján.
Fürdik a nyári sugárban a kert, a nagy udvar, a csurgó
víz tócsákba gyülemlik a porban a kék lavor alján.

Mosdik a szomszéd nagylány, lengő inge színétől
mélyebb színt kap az ég, a tetők pirosodva kigyúlnak.
Csobban a víz a lavorban, arany szikrát vet a bőrön,
csöppjei gyémánt gyöngyök, az inge alá begurulnak.

Részeg a reggel a fénytől, a vér sebesen fut eremben.
Lassan múljon a perc, hadd lássam hosszan a lánykát!
Könnyű selyem szoknyája tapadva mutatja alakját,
hajlong, vízbe meríti mezítlen, gömbölyű vállát.

Ó, húsok édessége, erek vad láza, leányok!
Bár sose múlna, ne hínyna ki tűzed, szép fiatalság!
Éljen más a komor tudománynak, hadd legyek én csak
költő és fiatal, simogatván kedvesem arcát.

Magyarország, 1956.

Szekéren

Nyári est volt. Zötyögős
vén szekéren ültünk
három-négy kopott paraszt,
s jobbra-balra dűltünk,
amint zöttyent a szekér.

S jött a fényes esti gyors
dübörögve, zúgva,
s benne tiszta emberek
kacagtak vagy únva
bámultak az éjbe ki.

Hunyorogtunk rongyosan,
fáradtan utána
három-négy poros paraszt.
Szállt a füst a tájra,
s zötyögött a szekerünk.

Magyarország. 1951.

Szonett a betegágyban

A patak partján sétálnék talán,
és fürödnék a fényben és a nyárban
vagy ülnék fenn egy kis padon a várban,
s hozzám húzódna boldogan a lány.

Az ajka ajkamon, mint szilva függ
a fán, a tiszta, enyhe délutánban;
gyönyörködnék a tornyos drága tájban,
s ragyogna rám a napsütötte Bükk.

Már órák óta sóvárogva nézek
az ablakomon át az égre. Részeg
galambok szállnak, szárnyuk színeziist.

Ki fénybe vágyom, íme, ágynak estem.
Rossz betegségek, hagyjátok a testem,
ó, égető láz, szállj el, mint a füst.

Magyarország, 1955.

Séta

Drága barátom, messze az est még!
Kéklik a távoli hegy.
Friss ma a szél és álmos a lelkünk.
Nézd! ez az ösvény épp odamegy.

Érik a szőlő... senki az úton.
Hej, be kívánom! A csősz
hol csavaroghat, az Isten tudja.
Édes a szőlő, édes az ősz.

Fárad a lábunk? Bírja tüdőnk még,
s jó ez a szívdobogás!
Bűvöl a színek tobzódása:
hervad a Bükk már, ó, be csodás!

Villog a sok ház szerte a dombon,
kecskét hajszol a pásztor,
vén öreg, érti a tréfát, ránktör,
s zeng az egész hegy a víg kacagástól.

Messzi hegyek közt terjed a köd már,
harmat hull a határra.
Térjünk vissza a völgybe, barátom,
emlékezve sokszor e tájra.

Magyarország, 1955.

Már messze jár

Ködöt ereszt
a rét a nyírkos estben.
A füst fanyar
szagával telt a táj.
Káromkodik,
marhát zavar a pásztor,
fröcsög felém
az országúti sár.

A rothadás,
az ősz, a sár maradt csak,
s maradtam én.
Az elfutó vizek
a híd alatt
terólad sustorognak.
Cipőm alatt
a holt levél zizeg.

Erőlködik
a vén vonat zihálva,
s rohan veled
a zord falukon át.
Te távolodsz,
s én hasztalan kívánom
meleg kezed
és forró, puha szád.

Magyarország, 1955.

Vacsora előtt

Fatönkön ültünk egymás mellett
apámmal, aki fáradt
mozdulatokkal cigarettát kotort elő
zsebéből; füstje arcomba áradt.

Nem tudom, ez volt-e keserűbb
vagy nehéz hallgatása.
Oldalról láttam szőrös arcát, ha rávillant
a cigaretta vörös parázsa.

Beburkolództam a sötétbe.
Távol az istállóban
lovak harapták harsogón a friss lucernát.
Mit mondtam volna néhány lassú szóban?

Az öregség miatt sajnáltam,
és szántam sok-sok gondját.
De ahogy szóltam volna hugom vacsorához
hívott. Beragyogta a fény a konyhát.

Magyarország, 1956.

Vasárnap est

Szőlő s kalács az asztalon,
üvegben újbor.
Kóstolgatom és érezem
ízüket újból.

Künn nagy ködökkel jő az est.
Az éhes állat
követelődzve hívja már
szegény anyámat.

Maradna pedig szívesen,
etetne folyton:
« Nem bírod majd a tanulást
a pesti koszton... »

Magam maradok idebent
az esti csendben,
s szorongatom a poharat
tüzes kezemben.

Vasárnap esti szürkület,
nyugalmas óra.
A béke úgy száll rám, miként
a csend a tóra.

Magyarország, 1954.

Krumpliszedés

Meggyujtották s most ellobogva ég
a szedett krumpli zörgő szára.

Kavargó füstje hűvös réteken
Kavargó füstje hűvös réteken

Keserű szagát felszívja a táj,
s megnő vele az őszi este.

Egy copfos kis parasztleány szedi
a krumplit nagy nehéz fülesbe.

A hajlongásban szoknyája alól
kivillog karcsú lábaszára...

A rétek fölött megsűrül a köd,
hullong a harmat, nő a pára.

Magyarország, 1956.

Apám

Leszáll a köd a délutánban
a halk határra.
Feláll apám a répaföldön,
s kését komoran összezárja.

Betelt a nap. Felette varjak
kiáltva szállnak.
A föld végén a kocsi mellett
a lovak eltünődve várnak.

Ballag a répakupacok közt
ázott kabátban,
magányosan a köderesztő,
reménytelen, sötét határban.

Magyarország, 1955.

Etetés

A ködděl mélyül, nő az alkony.
Az istálló tárt ajtaján
a kinti hűsbe dől a pára,
s gőzében csendben áll anyám.

Benn szénát várva bőg az állat,
csörög a lánc a jászlakon.
A meleg pára lecsapódik,
s vizet virágzik a falon.

Apám a deres szalmát hozza,
s teríti széjjel szótalan.
Zizeg a fagyott szalma, villan
a lámpafényben, mint arany.

A verebek a disznóól vén,
szuvas deszkáin sürgenek.
Csámcsog a disznó jóllakottan,
s ledől, mert lába már remeg.

A kertek alatt csupasz fákon
fekete rongyként lengenek
a kopott varjak. Hátterükben
ködülte, borzongó hegyek.

Fejésre vár piros kis arccal
szegény anyám. A pára száll,
s mint Mária a Bibliában:
szép pára-glóriában áll...

Magyarország, 1955.

A FEKETE NAPOK

Fekete napok

Mikor már ésszerűbbet nem tehettem:
gyalog és vonatokra kapaszkodva
a forradalmas fél országon át
az óvó házba hazamenekedtem.

Ujságot szerkesztettem, fegyverem
csőre töltöttem, jártam sorok élén.
Enyémnek vallottam a forradalmat,
és minden magyar együtt járt velem.

Az ujságot most más írja. A fegyvert
elrejtettem, de éj és napon által
kínban csodálom, ahogy ellenáll
ez a kis ország, ez a megvert.

Napok születnek megfúló napokra.
Magamat marva mérem én az udvart
a konyhától a füstölgő ganéig,
s szétpattog a jég lábam alatt darabokra.

Magyarország, 1956, nov. 20.

Ősz, 1956

Az alkonyatban erdők füstölögnek.
Gyülemlik a köd, mint a bánat,
mely benne szisszen minden gondolatban,
és szűkre zárja néma számat.

Dombok fölött és nyírkos réteken
leselkedik az ásító halál,
mint fegyverek derengő, hűs csöve
szomorú utak fordulóinál.

Magyarország, 1956, nov.

Falun

Ázott szomorú farakás,
ólak, miket már rég meszeltek,
füstölgő trágya, süppedt kazlak,
keserű csendű téli kertek;

sötétül a sár mindenütt,
s kutyák morognak rám gyanakvón,
ha kertek alatt ballagok
tünődve egy-egy sajduló szón.

Széljárta csüggedt dombokon
hajladozok az esti fákkal
reménytelen gondolatokkal,
oldhatatlan szomorúsággal...

Magyarország, 1956, dec. 19.

Félek

(1957 elé)

Milyen borzalmak jönnek?
Milyen szörnyűségek?
Álmaimból rekedten ébredek,
azt sikoltozom: félek!

Mögöttem mennyi még a fény!
Szikrázó egű gyermekévek,
nyarak, tovatünt nyáralkonyatok...
Emberek, borzalmasan félek!

Magyarország, 1957, jan. 1.

Még...

A délutáni nap
még beragyogja emelt homlokom.
Gazemberek! ha leköpdöstök is:
lehorgasztani soha nem fogom!

Agytekervényeim
beitták már az édes életet.
Nem feledtetik bűzlő börtönök:
marad erőm és újraéledek!

Magyarország, 1957 jan. 29.

Vívódás

A szennyes ködök végleg eltakarnak?
Támaszkodom az istálló nyirkos falának.
Szeretnék mégegyszer remélni, messze nézni —
de házak, fák és dombok fullasztón körülállnak.

Utoljára is ez marad a sorsom:
vívódni tegnapok halottszagú lehével?
Az én agyam már megmérgeztetett a Szépség
nyugtot-sosem-hagyó, emésztő, szent szeszével!

A trágya sűrű gőzében melegszem,
mely kiömlik az istálló tárt ajtaján át,
hol bőgő barmok, füstölgő gané s a kazlak
határolják a költő szűk, szomorú világát...

Magyarország, 1957, febr. 5.

BORZONGÁS A TAVASZBAN

Borzongás a tavaszban

Csapásokban, keréknyomokban
acélkék pocsolyák.
rádszikrázzák az induló tavasz
hűs mosolyát.

A vályuszélen ülsz. Szelíd nap
száll tétovázva
és tollászkodva homlokodra,
mintha fázna.

Az ezüst tócsák tükrös mélyein
csüggedt fejed
és zilált hajad körül habos felhők
örjöngenek.

Szép álmaidra, tiszta kedvesedre
s magadra gondolsz,
s ki tudja, mért? a gyémánt ragyogásba
beleborzongsz...

Magyarország, 1957 febr. 6.

Menekülés

Egy ároknál magállt kisérőm,
fojtottan súgta: « Ez itt a határ...
segítse Jézus! » — Kezem megragadta,
s csendesen ment is vissza már.

Háromnegyed kettő volt. Fénylett
a mutató, az óra zümmögött.
A hűvös köd derengve egyberettent
imbolygó vállai mögött.

Magam maradtam. Átugortam.
A dobbanástól visszhangzott a táj,
s lihegve vártam, fuldokolva... higgyem,
hogy mögöttem van minden borzadáj?

S mert rágondoltam: mint az ostor
az állatot, a szörnyű félelem
úgy végigvert, hogy futottam, rohantam!
S a Szabadság már ott futott velem...

1957 febr. 28. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Elkeseredés

Ha ilyen órájuk kerülne:
vonítanának a rideg vadak
az ordításra késztető magánytól,
de nekem sírnom még most sem szabad.

Lobog mögöttem elmúlt életem,
mint felgyújtott hidak lobognak, égnek
a megvert, futó seregek mögött,
amelyek már csak lábukban remélnek.

Így futnék én is életem elől?
Mi tudott ilyen messze elzavarni?
Üres vagyok, s hiú reménnyel
nem tudom holnapom se csalni...

1957 febr. 8. Palič, Jugoszlávia.

Délután szikrázó hegyekkel

Szapora szerb beszéd pörög mögöttem,
de nem fordulok hátra.
Nyugodni szálltak fáradt szemeim
a fantasztikus, roppant kőcsodákra:
a kék hegyekre, mik a délutánban
mint metszett kristályok hevernek
a rájuk ömlő éles, ferde fényben,
a síkság tenyerében.
Úgy nézem őket, mint a gyermek
új meséskönyvek lapjain az ábrát:
mindent-csodáló, rejtett, furcsa lázzal.
Gyémánt hegyek pár messzi, tömzsi házzal...
Ó, lennék én is messze Szerbiától,
titőletek hegyek! hiába metszett,
szikrázó, izzó hátatok —
pihen bár fáradt lelkem rajtatok,
idegen marad mégis, ami tetszett!
Mig rátok nézek, boldog nem vagyok.

1957 febr. 13. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Részeg reggeli izzás

Eső utáni fájón tiszta párák
a hamvasfényű hegycsúcsokra gyűlnek.
Oly kedvesek, mint otthoni dalok
zenéje kedves dallamszomjú fülnek.

Míly messze látni! fényektől dagad,
hullámzik lent a zápormosta völgy,
s a színek szinte szúrnak: szürke, kék,
rőt, barna zeng, és lélegzik a zöld!

Miért nem enyhít ennyi részeg izzás?
Olvadjatok le szívemről, fagyok!
Az idegen föld beszippantja könnyem,
de ég és völgy és hegy tovább ragyog...

1957 febr. 14. Niška-Banja, Jugoszlávia.

A terraszon

A terraszon már reggel óta áznak
a kerti székek.
A tócsák összefutnak. Tükreik
szürkék, sötétek.

Nem látni bennük semmi színt: sivár
egek remegnek,
és szabdaltszélű felhők rontanak
ködös hegyeknek.

Nincs bennük szín, mint életemben sincs
remény se, szín se.
Nem kérdezem, mert félek kérdeni:
jövőmbe sincs-e...

A terraszon már reggel óta áznak
a kerti székek,
s az összefutó hólyagos tavak
nagyon sötétek...

1957 febr. 17. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Kerengő

Száz négyszögöl a szabadság csupán.
Nem éri el a zöld park bokrait.
Sétálhatsz rajta, s nézheted a felhők
egekre jajdult szép játékait.

Száz négyszögöl a szabadság csupán,
mint középkori klastromudvaroknál
a szűk kerengő. Körbe jársz anélkül,
hogy végül valahova jutnál.

Száz négyszögöl a szabadság csupán,
hogy forgolódhass benne, mint az őrült,
és összerándulj — ha sorsodra gondolsz —
mint aki mögött fegyver dördült!

1957 febr. 19. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Iszonyat

Nézem az ablakból a házak
szúró szinekkel ágálló falát,
a csöpp hernyó-utacskát: fölszalad,
s kirágja a hegy oldalát.

Nézem a képet idegenként,
a nem oldódó jeges iszonyat
fagyával. Visszanéz az idegen táj,
s nem érti sötét kínomat.

A lejtős uton két leány jön
piros szoknyában és nevetve,
hogy komorabb legyen a délutánom,
s múltamból semmi se feledve...

1957 febr. 21. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Nem enyhülök

Fölémömölnek mindennapjaim,
a magány kínja újra-újra átjár,
s nem enyhülök, mert el nem futhat az,
ki maga elöl hátrál!

Megmérem magam múltam mérlegén,
s elsápaszt, mily kevés maradtam.
Elnyelni éhes mélységek morognak
éjjeimen alattam.

De levesem mohón kanalazom,
s átszűrni fáradt agyamon az órák
salakját nem szűnök, mint nem szűnik meg
a testben dagadó rák...

1957 febr. 22. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Utólszor együtt...

A tavaszodó édes Budapest,
a Rákóczi út veréblepte fái,
egész elrontott életem be szépen,
be nagyon tudott fájni!

A nedves aszfalt mint ezüst, arany,
szikrázni kezdett égve, mint a gyémánt,
a fény a sárga villamosra loccsant,
s miránk, felizzó üvegén át...

Utólszor együtt... Szisszent, szúrt a kín
kimerült, kábult, zümmögő agyamban.
Hogy elveszítlek mindörökre már —
elvégeztem magamban.

S csak annál jobban fájt a verkli. Sírt,
sikoltozott egy régi dalt. A roppant
keserűség szívét gyötörte tán,
mert tépte hangszerét a rokkant.

Utolsó csókod éget, mint a bűn.
Taníts meg, emlék, enyhülést találni,
mert nagyon tud elrontott életem,
s az egyedülség fájni!

1957 febr. 23. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Mint a kör

Nincs még elég ok kétségbe esnem,
hegyek és tengerek várnak,
hogy róluk intsek az alkonyatkor
zöldegű nyárnak.

Nincsen csomagom, könnyen utazom,
könnyű lesz messze érnem,
de könnyű lesz világokkal szívemben
is hazatérnem,

mert mint a kör, mely magából indul,
s szaladva magába tér meg:
sikongva, szállva végül is újra
hazámba érek!

Várjatok esteli üszkös erdők,
dombok az otthoni tájon:
lesz mindig erőm általvergődni
bármennyi határon.

1957 febr. 25. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Kilátástalanság

Az utolsó ablakszemig szaladnak
a kopár dombok.
Felettük felhők kavarognak,
mint agyamban a gondok.

Meredek uton két bivaly zihálva
vonszolja fel a hegynek
a talyigát. Idáig hallani
kerekei hogy nyekeregnek.

Magam nyomorúságán tépelődve
a hajszolt bivalyok
s a bocskoros vad paraszt mostoha
sorsa belémsajog.

Mi értelme van életüknek?
Görnyedve mennek
a szennyes estben, hű szolgáiként
valami rettenetes Rendnek.

Mi értelme van? — s engem ér a kérdés,
mint az ütleg —
Több értelme van talán az enyémnek,
mint az ő sivár életüknek?

Az utolsó ablakszemig szaladnak
a kopár dombok,
s kilátástalanságtól felhős
és gyűrődött a homlok.

1957, márc. 2. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Szép lenne...

Szép lenne ez a mai alkony,
ha néhány durvahangú szerb suhanc
nem ordítozna úgy a sarkon.

Lehömpölyög a fenyőillat,
s vele a csend a hallgató hegyekből,
melyek fölött már ég a csillag.

A gyantaszagú félhomályban
ó, mennyivel magánosabb vagyok,
mint hegycsúcsok az esti tájban!

Szép lenne pedig ez az este,
ha átkarolna messzi kedvesem,
s hozzámsimulna tiszta teste...

1957 márc. 14. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Szombat este

A köves uton egymást karolva
lányok mennek
szerb viseletben. Innen messziről
szépek a szemnek.

A forráskútról vizet cipel
egy öreg néne,
s oly nehezen, hogy arra gondolok:
segíteni kéne.

A lila hegyek fölött zöld ég,
felizzó felhők,
mintha a túlsó hegyoldalon
égnének az erdők.

Az ablakok ragyogni kezdenek
a szürkületben,
s meleg fényeiktől szemem
szomorúan rebben.

Redőnyét csattanva lehúzza
a sarki bolt,
midőn, mint óriás aranypénz,
felszikrázik a hold.

1957 márc. 16 Niška-Banja, Jugoszlávia.

A napos oldal

Jól öltözött úr! Nišben dolgozik
nyilván valami magas hivatalban.
Közönyösen néz rám; a kisfiához
beszél valamit finoman és halkan.

Itt sétálnak a pompás parkon át
jól tápláltan, tisztán, elégedetten,
és élvezik a tündér délelőttöt,
az erdő csendjét, kéz a kézben, ketten.

Jól öltözött úr s boldog kisfia.
Leülnek zengő fák alatt a parkban.
A Kommunista Szövetség kegyeltje,
s Nišben dolgozik magas hivatalban...

Nyilván joga van élni fényesen,
s pénze is tiszta élethez, divathoz.
(Az van csak hátra, költő, hogy a rongyos
parasztokra hivatkozz!)

1957 márc. 17. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Darázs

A fűzfák vékony ágainak zöldjét
és rajtuk túl az emlékszép eget
a reggelben csak nézem, nézem.
Betelni vele nem lehet.

Kortyolok hozzá tiszta levegőt,
de folyton-folyton szomjasabb leszek.
Maradna mindig ilyen reggel,
s ne zavarnának felgyűlő neszek!

A fenyőerdők részeg illatában
kirándulások kedve hömpölyög:
Cuha-völgy, Csesznek és Magyarkút,
s mindaz, mi elszállt, múlt már és örök.

Miért szebb mindig tegnapunk a mánál?
A régi tavasz zümmögő darázs:
rádszáll, fulánkja éget,
s egész nap fáj a sajduló marás...

1957 márc. 19. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Hajnali zsoltár

A mindennapok fényektől virágzó,
szagokba fúló szép reggelei,
az ébredések, jó lustálkodások
veled vannak teli.

Szememet kell csak álmosan lehúnynom,
hogy érezzelek, viszontlássalak.
A hajnal pirul piros csókjaidtól,
s nevetnek a falak.

Te vagy nekem a távoli reménység,
a biztonság és igaz nyugalom,
ok és okozat minden dolgaimban,
amig csak akarom.

S mindig akarlak, és nagyon akarlak,
mert szép vagy, mint a kint nyíló bokor,
mely úgy lobog az örjöngő tavaszban,
hogy szinte fuldokol.

Tetőled édes minden ébredésem,
teveled töltöm napjaim teli,
hiányod veled pótolom, amíg csak
a sors így rendeli.

1957 márc. 23. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Gyönyörű börtön

Gyönyörű börtön: napfényes hotel.
Hegyek fölötte, körben borzas erdők.
S hiába Balkán, dél és lobbanó táj —
nem vígasztalja a benne kesergőt.

Gyönyörű börtön! Irgalmatlanabb,
nyomasztóbb minden bűzlő börtönöknél,
mert mint szigetet tenger, a szabadság
úgy follya körül, ki fala között él!

Gyönyörű börtön, tiszta őrület!
Az ablakokba borulnak az ágak,
fuldoklanak az élettől, virágtól,
de mint a drótkerítés, úgy bezárnak.

Gyönyörű börtön! Honnan lesz erőm,
hogy mindennapom folyton elviseljem?
Segíts, remény, igéretes szabadság,
nehogy benn elpusztulni kelljen.

1957 márc. 25. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Tespedés

A déli egek kristály ragyogása
szemem nagyon fárasztja már...
Hogy égtem! Mint a hajnalok: kevélyen!
S eddig sodort a forradalmi ár...

Siralomházban fásul íly komorrá,
erőtlenné az elítélt.
És abbahagyja önmagát gyötörni,
mert tudja már, hogy élete mit ért.

Hülyévé így tesz engem is a várás,
sok történéstelen napom.
Begubódzkodom holt emlékeimbe,
s cserébe régi életem kapom.

De régi kedvem mi adhatja vissza?
Nem céltalan e tespedés?
Ha szerethetnék újra mint szerettem,
úgy élni vágyok! Minden más kevés...

1957 márc. 28. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Odaszótlanodás

Itt kezdődik az ablakomnál
az erdő és az éjszaka.
Beáramlik a hulló harmat
tavaszelői mély szaga.

Az erdőn és az éjszakán túl
az ébencsendű hegynyereg.
Felette Isten foszforeszkál,
de szólni Hozzá nem merek.

Csak nézzük egymást este óta,
de már nem olyan hidegen.
Zöldlángú távoli hívását
felfogja rángó idegem.

Nagyon kell — s Hozzá szótlanodtam...
Foszforos fénye rámpereg.
Galaktikák közt rámfigyel már,
de én még szólni nem merek.

1957 márc. 30. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Ment a lány

Könnyű álmai puha ingéből
kibontotta a csendes lány magát,
s hársak tölgyek és kábult gesztenyék
illattól nehéz, hűvös alagútján
elémvillogta az idegen reggel
a sárga öntözőkocsi vizétől
ezüst-sikolyú aszfalt lapján.
Jött a lány, ment, és visszanézett,
fehér nyakában vágyak égtek,
mély illatsávok áradtak hajából,
s a messzefutó szép reggeli út
tükörré bűvölt, remegő szalagja
eléje dőlt, és hanyattfekve nézett
gyémánt szemekkel szoknyája alá.
S ment a lány, mint a tűnő látomás,
szép járással, feszülő blúzzal,
harangnyelvekként ingó, hófehér
lábszárakkal, ringó derékkal,
a tiszta út emelte, vitte, nyelte,
míg végűl is a balkán április
fáinak éhes, fekete zöldje
egészen megette előlem.

1957 ápr. 9. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Szóráde énekel

Hajnali gyors zápor után
hűvös a reggel, csendes az erdő,
tócsa az úton, csillog a víz,
csengeti füttyét, ébred a csíz.

Rámnehezült álom után
mint a lapályon oszlik a pára
s *porzik a napfény, zeng odakint —*
oszlatom itt bent én is a kínt.

Lombokon át árad a hang:
ringva siratja, mintha helyettem,
búgva siratja, mint ki temet,
egy üde kislány életemet...

1957 ápr. 10. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Tetszhalott

Aláhullottam, s menthetetlenül
csapongok hétköznapjaimban.
Látó szemem fáradtan összezárom,
s feloldom önmagam a kínban.

Igy hal meg az, ki élni vágyna még,
s halálát nem is sejti senki:
él undoksága, mint fehér tenyészet,
s vigyora hulláját belengi.

Hogy éljek én is? Minden összedőlt.
A füstölgő, komor romokra:
tegnapjaimra, elmúlt életemre
vergődve kúszok, én, a kobra.

Zsugorodom már, s mint a hold fogyok,
s ha teljesen lealjasultam:
meggyújtom újra gyémántszép agyam,
s megtagadom a múltam.

1957 ápr. 16. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Gyötrődés

Letarolt erdő fájó fáiként
heverünk egymáson rakásban,
s rothasztó, rágó mindennapjaink
a kín fekete vonalait vésik
gyürődött, görcsös homlokunkra.
Hogy gyötör ez a rámdöntött világ,
s hogy gyötröm én az alattam levőket
a pusztulás szomorú tudatával
komoran csurgó, nyúlós nedveimben!
Agonizálok, iszonyú világ,
s konokan tűröm mocskos alkonyok
lemoshatatlan, vörös ürülékét.
Ágkarjaimmal csapdosva az égre
azt boncolgatom őrült öntudattal,
hogy milyen álmok üldözték anyám
a borzadásba, mikor megfogantam...

1957 ápr. 23. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Őriz a múlt

Szépasszony-völgye. Szeptemberi fák
és szőlők illata köröttünk.
Mentünk vakon, egymásra szomjasan,
s csak egymással törődtünk.

Szépasszony-völgye. Édes, messzi ősz.
Felettünk üveg egek kékje,
és sehol senki, aki csókjaink
kilesse, kibeszélje!

Be szép voltál a sűrű fű között
tapadó, könnyű kis ruhádban!
Karomba bujtál, s boldog, szép szavak
oldódtak tiszta szádban...

Szépasszony-völgye... felzizeg a szó,
s aláhull, mint a kis papirlap.
De téged őriz makacsul a múlt,
s a mába is beírlak.

1957 ápr. 26. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Balkán tavasz

Ahogy a napos hegy mögül a felhő
előkuszik az égre hófehéren —
oly szép, oly közeli, hogy szinte
kinyújtott kezemmel elérem.

Ahogy a boldog lombokon keresztül
a harmonika hangja ideárad —
oly fájdalmasan gyönyörű már,
hogy fülem, szivem belefárad.

A gesztenyék kavargó illatától
fuldoklanak a tártkapujú házak,
s a fák alatt színes ruhákban
fiatal lányok kacarásznak.

A forró, furcsa, idegen tavaszban
keserű vágyak mérgezik a testem.
Szépségből ennyit nem kivántam,
bánatból ennyit nem kerestem!

1957 ápr. 28. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Hova legyek?

Letiport harctól elcsigázva,
és három hónap kínjaitól meggyötörve,
a kábultság jó órái után
hova legyek e szörnyűségek közepette?

Az iszony őriz egyedül csak,
agyam és testem gyűlő undora,
s mert idegeim védekeznek —
átmentem magam értelmetlen holnapomba.

Hisz mit tehetne mást a költő,
ha halni gyáva most is még a teste?
Tovább kell élni bármi áron
láger-ricsaj közt is, kiéhezetten!

1957 máj. 13. Niška-Banja, Jugoszlávia.

Fuldoklás

A csüggedt kéz aláhull,
s lehúzza vállad, melled, csontjaid.
Szoborként így szimbolizálod
saját görnyesztő gondjaid.

Nics mit tegyél. Kifáraszt
a tétlenség. Elbárgyult társaid
tudatlansága, hülyesége
agyadba bombákat hajít.

Elzárva tőled könyvek,
szép tárlatok és nyugtató zenék.
Káromkodás, goromba viccek,
röhej, mocsok, szenny és szemét —

ez maradt csak az élet,
s a vergődő vágy benned. Nem elég
neked, ha "ehetsz, ihatsz, alhatsz",
s lefekszik egy-egy nő eléd!

S a csüggedt kéz aláhull,
lehúzza vállad, melled, csontjaid.
Szoborként így szimbolizálod
saját görnyesztő gondjaid.

1957 máj. 19. Gerovo, Jugoszlávia.

Vaságyon

Nyeld le keserű könnyeid és hallgasd
a harmonika hazasíró zokogását,
és feküdj végig a kemény vaságyon,
meredj a szennyes, foltos mennyezetre,
hisz nem futhatsz a kín elől hívó hegyekbe!
Napszám heverhetsz magadra hagyottan
a kártyázók ricsaja közt, a kerge füstben,
s gondolat nélkül bámulhatsz a spárgán
kiteregetett száradó ruhákra
vagy polcokon a száraz kenyérdarabokra.
A szétszórt csajkák csendben bűzlenek
a bennük hagyott ételmaradéktól,
sodródik a szag alvók s heverészők
orra előtt a törtüvegű ablakoknak,
és nyekereg a vén harmonika,
giccses dalokkal emészti kifakult kedvünk,
pedig belül, hallgatva, igazán,
emberien és könnyezve kesergünk.

1957, máj. 20. Gerovo, Jugoszlávia.

Belealéltam a tömegbe

Órája, hogy sarat taposva tolakodtam
Osijek utcáin a kopott menekültek
soraiban a rendőrfegyverek közt,
soványan, éhesen, hazátlan,
és egy voltam a tovasodródó tömeggel.

Most egy kastély-volt épület előterében
a hűs betonra dobott táskán üldögélek,
és hallgatom az üres fecsegést,
belélegzem a teleköhögött
levegőt, s zsibbadt lábszáraimat
kinyújtom, falnak vetve hátam,
és egy vagyok a megfáradt tömeggel.

Belealéltam az ezertestű tömegbe,
mert csupa tömeg ez a keserű kor,
s törvényei alól nem vonhatom magam ki,
csak tiltakozom minden ellen, ami aljas.

Kihány a lágerek iszonyú kaputorka,
más lágerek borzalma újra elnyel,
s negyedik hónapja nem bírok leszakadni
a szörnyű tömeg-testről. Jaj, a sejt csak
úgy függetlenedhet, hogy végül is
öngyilkos aggyal megöli magát.

1957, máj. 27. Osijek, Jugoszlávia.

Májusvégi táj

Hogy érik ez a májusvégi táj!
Kavarognak az illatok a síkról.
Ricsajok mérgezték szegény agyam,
s a csend most szinte gyilkol.

Hogy villog ez a májusvégi táj!
Emlékezőbben nem csodálja senki.
A visszahozhatatlan életet
borzongva zsongja, zengi.

Hogy sóhajt ez a májusvégi táj!
S a sóhajtásnak én vagyok a lelke.
Elsorvad az, ki rabként szédeleg,
ha ezt a mérget belehelte.

1957 máj. 31. Osijek, Jugoszlávia.

Mint hogyha szólnál

Az elhagyott uton, az esti kertben,
valamelyik szelid bokornál
ha rádlelnék! s ha messzi hangodon
derűsen újra szólnál... —

de ez már szomjas őrület csupán.
A fulladó felhőkre nézek,
s tovább tántorgok fásult utamon,
mint holdas éjszakán a részeg.

A fűvek erős esti illata
kavarog, örvénylik mögöttem,
s itt suttogsz te is, zizzensz, mint a lomb,
tetőled bármily messze jöttem.

Tudom, hogy lesz még esti kert, ahol
egy hallgató, szelid bokornál
rád bukkanok... S már most megrezzenek,
mint hogyha máris, újra szólnál...

1957 jún. 1. Osijek, Jugoszlávia.

Így délután

Így délután már megfárad a fény
a templomtornyok izzó gombjain.
Rád gondolok, és mögém sokasodnak
szerelmünk-féltő görcsös gondjaim.

A messzeségben, tudom, városok
forognak, strandokon lobog a nyár,
a partokon örök vizek zuhognak,
s olaj ragyog a lányok dús haján.

Tudom, de tőlem távol a világ,
őrt állanak, vigyáznak rám a fák,
s a fűbe fekve hallgatom: felettem
mint iramlik a nyár a kerten át.

A tornyokon rozsdásodik a fény,
kihül a nyár a házak hűs kövén,
és lassan közénk sötétül az alkony:
közéd, szomorú kedvesem, s közém...

1957 jún. 9. Osijek, Jugoszlávia.

A szögesdrót cölöpjein túl

Búzamezők és kukoricaföldek
a szögesdrót billent cölöpjein túl
s az árkon túl, mit átugorni kell —
S a szomjas szív már szinte szökni indul...

Kirajzolja, mint őröket, a tájék
a partfokokra barnacsendű fáit,
s idezörgik az alkonyi kocsik
gyerekkorom nyáresti szép csodáit.

Apámmal mentünk sokszor így a fáradt
árnyat virágzó arany fasorokban.
Most pihenten is fáradtabb vagyok,
s lehajtott fejem csüggedt fára koppan.

Utak porára száll a ritka harmat,
ingemre száll és szétzilált hajamra,
s a szénaszagú, koccanó kocsik
emlékeimmel itthagynak magamra...

1957 jún. 12. Osijek, Jugoszlávia.

Finále

A Béga felől hangos
zivatar, zápor közelít.
Eloltja a fülledt nyár
ájult, kormos tüzeit.

Hűs lesz újra a táj,
csupa oldott, szép nyugalom,
józan sugarak szinesednek
a nedves házfalakon.

Pormentes betonút
csillan a drótokon át.
Szerető vár így szeretőt,
jó rokon így rokonát!

Csomagolnak a lusta napok,
s ájult nyár tüzeit
oltja a zápor. A béke
szivárvánnyal közelít...

1957 jún. 19. Ečka, Jugoszlávia.

HŰVÖS, TISZTA VILÁGBAN

Megmenekedve

Nem szűn bennem a furcsa öröm remegése, miként nem
szűn meg a tenger a partra rohanni morogva a sziklák
kő-csökönyén, közönyén. Átloccsan rajtuk a hullám,
s lábam elé fröccsenti dühét, ide nő a dagállyal.
Megborzongok a sósszaggú szélben, mint aki eszmél,
s széjjel nézve a langyos öbölből acélkék tengert,
nedveszöld egeket, hótiszta vitorlát s távol
lassú hajók vonulását látva végre megértem:
nincs többé rendőr, gumibot, se szögesdrót... Hűvös,
tiszta világba jutottam: a tündér tenger, a norvég
partok kőcsipkéi közé, a sötétből a fényre,
rossz iszonyokból, borzalmakból megmenekedve.
Ó, milyen édes öröm kifeküdni a napban a sziklán
vagy belebújni a lágyvizű habba, beúszni a mélyre,
és belihegni a nyárba, a tengerzajba, a tájba:
életem értelmének tudlak, drága Szabadság!

1957, júl. 11. Bürö, Norvégia.

Kínjaitok tanújaként

Üzenet Kistarcsára internált barátaimnak

Mikor még - két hónapja sincs - egy piszkos hodályban
háromszázad magammal éltem, hol éjjelenként
éhes patkányok másztak csikorgó ágyainkra,
s fonnyadt testtel és szőrös arccal lődörögtünk
a sivár földön szögesdróttól szögesdrótig,
gumibotot emelt a rendőr, s vigyorogva
jöttek az estek, nőtt szivünkig, keserű szánkig
a reménytelenség undorító kloakája — —

ó még közel tudtalak magamhoz benneteket,
mint Októberben, mikor egyszer Miskolcon át
jöttünk Eger felé az estben gépkocsival;
az utak mentén alattomosan leskelődtek
a szovjet tankok, utánunk villant reflektoruk,
s fegyvereinket csőre töltve, vállainkat
egymásnak vetve dübörögtünk, halálraszántak,
s megmenekedtünk — —

De most tengerek folytak közénk, hegyek gyürődtek,
világok álltak, folyók nőttek közénk, magános
férfivállam vállatokhoz pedig be vetném — —

Sétálni megyek estelenként puha ruhában,
fehér ingben, kertek és villák közt a partra,
hol hajók bőgnek, vitorlások szállnak a szélben,
lobogó szemű lányok jönnek szembe az úton,
finom autók duruzsolnak, s kigyúl a nyárest
ege Oslo felett s a langyos tenger felett — —

Egy elhányt ládára lehullok, szorul a torkom,
és tehetetlen kín csikordul zárt fogaim közt,
mert rágondolok drótokmögötti estéitekre — —

Pirulásommá lettetek ti, hősök, barátok,
megátkozom - ezerszer gyáva - a búvó, rejtő
utakat ahol tovaszöktem, mert azt vállalni,
amit ti, bennem nem volt erő és hősiesség — —

Kistarcsán, Recsken vagy akárhol földrerogyók:
fölemelem emléketek és fölmutatom
mint harci zászlót, s kínjaitok tanújaként
végigviszem kiáltva, híva, zörgetve, sírva
a jóindulatú közöny csendes, kényes utcáin,
hogy a Szabadságnak, ha tudlak, megmentselek
benneteket, s tisztán tekintsek megbocsátó,
feloldozó szemeitekbe.

1957, aug. 14. Oslo, Norvégia.

Félhangra

Berozsdáltak a fegyverek,
víz marta meg a puskaport.
A tenger víze fekete,
s fehéren füstölög a fjord.

Hol kétszázezer elfutott,
én zártam be a gyáva sort.
A tenger víze fekete,
s fehéren füstölög a fjord.

Északra mentettem magam,
s lemosakodtam már a port.
A tenger víze fekete,
s fehéren füstölög a fjord.

Börtönben küzdőtársaim,
mert bűntelen mind meglakolt.
A tenger víze fekete,
s fehéren füstölög a fjord.

Zizeg az eső, gyűl a sár,
elrothad lassan, aki holt...
A tenger víze fekete,
s fehéren füstölög a fjord.

1957 aug. 25. Oslo, Norvégia.

Csupa ezüst

Ma éjszka ezüst a tenger,
felhők s fenyők közt bujdosik a hold,
fehér vizekhez ült a város,
szitál a fény, szelid ezüst a fjord.

Mikor megért: ezüst a bánat,
s csilingel, mint a locska fodrokon
a holdsugár... ezüst a lelkem,
s nagy ezüst vizekkel rokon.

Ezüst a könnyed, Margaréta,
s könnyedtől ezüst minden éjszakád,
hűs ezüst köztünk tenger, Európa,
s szám meddőn sóvárogja szád.

Ma éjszaka ezüst a tenger,
dereng a partok könnyű halszaga,
ezüst a fjord, ezüst a város
és ezüst marad egész éjszaka...

1957 szept. 9. Oslo, Norvégia.

Két őszi akvarell

1. Alkony

A színek egymást gyilkoló tüze
a fák csucsáig
sziszeg s kifut lobogva
a felsikoltó karcsú ágig.

2. Est

A színek egymást gyilkoló tüzc
végül
hűs ködbe fárad; füstölög az est
s mint hideg holtak szája kékül.

1957 okt. 6. Oslo, Norvégia.

A parkban

Akiket minden éjszaka ölelnek:
a fiatal mamák a parkba jönnek,
tolják a fehér gyerekkocsikat,
s egymásnak mint a csengők úgy köszönnek.

A parkban, ahol levelet söpörnek
a kékruhás kertészek mint az árnyak,
gyerekkocsik, mamák közt ballagok,
keresgélek, pedig sehol se várnak...

Akiket minden éjszaka ölelnek:
a napra néznek, fényesarcú holdak,
ringatnak fehér gyerekkocsikat,
s oly boldogok és tiszták mint a holtak.

1957 okt. 29. Párizs.

Ködben, szomorúságban

Öcsém kocsiján füstölög a trágya,
és döng a lovak lába a hidon,
ringó farukon virágzik a hab,
s kidagad az izom.

A Szent Mihály út és a Szajna sarkán
megállok, mintha ott zörögne el,
kiáltok néki, pattan ostora,
eltünik, nem felel.

Kocog valami távoli határban,
s a dülőutak csendje elnyeli.
A rétek ködděl, árkok és kutak
vizzel vannak teli.

Az erdők ködbe, én szomorúságba
veszítem bele elfáradt magam.
Oly messze van parasztgyerekkorom,
nem éri el szavam...

1957 okt. 29. Párizs.

Menedékház a norvég hegyekben

Észak fekete őserdői sziszegnek a szélben,
sziklán sírnak a fenyők, szűzi havat okádnak
ködöt eresztő esti völgybe - ez a hazám már:
nehéz táj, nehéz egyedülség. Örökre így kell
most már élnem, tüdőttépő kapaszkadókon
fölzihálni, sötét szirten leskel mögöttem
a mondaéji viking isten, a szeme villog,
szakálla lebben, bőrkabátja zörög az ág közt,
zizeg a sítalp, zúg az erdő, csupa mocorgás,
csupa neszezés, tele szemmel, s útfordulóban
baltával vállán, mozdulatlan, maga Peer Gynt áll — —

Éles havakon, testvéreim, ide loholtam,
e ridegségben, idegenségben rokon hegyekbe:
nekem való táj. Huszonöt évem egyre gyűlő
kínjaival ide huzódtam, szomorúságom
teregetem most; folyton futottam, ez a sorsom,
síléceim megtámasztottam a ház falánál,
nem vagyok éhes, nem vagyok álmos, a tüzet nézem:
lobogó, roppant fahasábok, míg belefárad
szegény szemem, mit is tehetne, aki magánnyal
alszik, keserű kínnal ébred, szomorúsággal
él, s iszonyát senki sem oldja enyhűléssé — —

Társaim a szomorúságban, veletek élek
önmagam börtönébe zárva, hogy tihozzátok
bebörtönzöttek így lehessek hasonlatosabb;
egyedül vagytok, egyedül vagyok a közönyben,

délen arany narancsok érnek, delel a tenger,
lányok, tenyérnyi ruha rajtuk, várnak a parton,
fehér városok, csodaházak, csodaszerelmek,
combokkal és mellekkel telt képeslapokból
kacsint a Kor rám, luxuskocsik üvege villan,
fény, öröm, pénz, lány, dél, olajfák, nyár, csodaélet —
polgár Nyugat, dicsőség néked, dicsőség néked,
és bocsásd meg rebelliskedő vétkeinket — —

Keserű társak, börtönökben rabok, így lettem
fehérebb arcú nálatoknál; a ti magánytok
a Getsemáni kert magánya, egyedül vagytok,
egyedül vagyunk szenvedésben, hiú reményben,
s gazemberek és közönyösek egyként kiáltnak
feszítsd meget; értelmetlen minden, hiába
csikorogtok börtönökben, lettetek volna
hitehagyók, óvatosok; mi haszna voltunk
utolsó szentjei a Kornak, tiszták, fehérek!
Ne csaljátok magatokat: egyedül vagytok!
Akasztófakeresztekről öltsetek nyelvet,
magyar megváltók, a világra, halni ha mentek — —

Tudom, van öröm, mert most fájok,
van szerelem, mert én is szerettem,
tudom, hogy igazak vagyunk, mert
gyűlölnek, gyilkolnak bennünket — —

Minden nap új kínban fürdet értetek, értem,
jeges tetők legcsúcsáról látom: a norvég
észak őserdői mélyén sírnak az őzek
és lila forrásokból isznak szomorúságot — —.

1958, febr. 1. Studenterhytta, Norvégia.

Téli alkony a tengerparton

Ólmosra lágyult párolgó vizek —
nem! nem!
fekete-fekete száj a tenger,
lelkemszép kristály-csillagokat habzsol,
csámcsog, sziszeg,
ömlik bele a fehér hó-csoda,
halálfehér ezer pehely zizeg,
nyelik a szájjányílt sötét vizek,
mint én nyelem, mint én nyelem
huszonöt éve a szomorúságot
fáradtan, fénytelen — —

Kiáltoznak a hajók kürtjei
a vigasztalan, szörnyű szürkeségben,
kiáltoznak a berekedt sirályok
a vigasztalan, szörnyű szürkeségben,
a világítótornyok
forognak mint az imagépek,
daráljak sorsukat:
a zátonyok mindig sötétek — —

Rossz bárka fenekében kosarakba
dobálja a derengő halakat,
az ezüsthasú, döglött halakat,
lilára fagyott ujjakkal matat
egy keskenyhátú ember,
fekete szájjal csodahavakat
zabál a gyomra-ronda tenger — —

Világos, hideg és
szomorú a szeme,
a tenger nyálkás, undok sziszegés,
világos és szomorú a szeme,
a szeme a szemem,
nyelem
huszonöt éve a szomorúságot
fáradtan fénytelen,
a dolgok lelkévé dagadni
így lettem kénytelen — —

Sikoltanak az erdőkben a fák,
a dolgok lelke a szomorúság!

1958 jan. 13 Oslo.

Virágének

Vizek fölött porezüst pára
szerelmem az arcod,
ellenem így nyered a harcod:
tűz szemem elöl,
vergődő karom elöl
fölszállsz a kék fák sudarára.
Mint a tolongó fény tenyeremből
ha bezárom:
elillansz te is észrevétlen,
legyőzöd minden akarásom,
s köröttem áradsz mégis, illatsáv vagy:
nyáralkonyi kertek
fáradt virágai meszeltek.
Nincs nyugovásom,
látom, látom, látom
szemedben verdesni a lelked,
s homlokodon világlani,
mint hóvirágot,
a mondhatatlan szomorúságot.

Oslo, 1958 márc. 26.

Emberenkívüli magányom

Papirra karcolom a tájat: kifakult sziklák,
vörös fák közt vörös faházak, pocsolyák mentén
hó hűvöslik, micsoda hó már, szomorú, szennyes.
Igy kopik meg végül minden tiszta fehérség,
föléje hűl kékszürke alkony és hazamennek
a fáradt, naptalan terekről-utcákról a lányok,
kövek kongnak fekete hangon, rá kapu csattan,
emberenkívüli magányom sír a lakatban.
Jaj, egyedülvalóságomnak kínja sosem fogy,
titkai nőnek, mint a hullán karom és szőrzet,
s nem szűnök ülni egymagamban szögletes arccal,
hallom a szívem zuhogását, a halál csendes
riadalmát zúgni eremben, fájni bennem,
s az üresség fényeken túli iszonyatában
senki, akihez dolgaimban magamat mérjem,
látomásos álmaim hogy kikiabáljam...

1958, április 19, Oslo.

Morzsolódó kövek kínja

Felleg jön a világoszöld esti égre jaj fekete felleg,
ágak alól, lombok mögül idecsillan, ezüstlik a tenger;
fekete felleg, ezüst viz mért nyomjátok a mellem?
föld, fák, világló égi magasság, kik dajkáljátok,
amit még meg nem adott az idő, megrontásomra
mért jön tohonya felleg a zöldlángú fiatal égre?
Szemem vizében segítsetek keresni az ifjúságot,
hisz oly fiatal vagyok még, oly fiatal, csak a torkom
keseredett meg.
Mért jön a fekete szomorúság? Már csönd süt a homlokomról.
Morzsolódó kövek kínja: befele zuhog a sírás bennem!
Testvérkéim, elemek, késő lesz mire észrevesztek!
Keresztben fekszik máris fölöttem, korom az a felleg!
Zöldlángú egek sisteregnek és hánytorognak bennem,
jószándékú, jámbor emberek, imákozzatok értem...

1958, május 2. Oslo.

Céltalan gyönyörű ének

Égigérő fényben
tenger és egek között,
égigérő fényben
tenger és egek között,
bokáig a fűben
homlokommal mérem:
meddig érnek a hegyek — —

Ingem lobogása
vitorlás a vizeken,
arcom lobogása
holdas éj a vizeken,
járkáló szelekben
sodródnak a felhők,
nyom mögöttük nem marad — —

Három lányok ülnek
faház előtt kis padon,
karcsú, szőke lányok,
fehér álmok a padon,
meztelen kövekkel
sütögetem talpam
céltalan a nap alatt — —

Hiábavalóság,
vérdaganat hiú szám,
feszes duzzadás csak,
vérdaganat hiú szám,
dacos, szép fejemmel
önmagamért nyílok,
megöl ez a szerelem — —

Világló vidéken
diadalmas így vagyok,
lángos fényviharban
győzedelmes így vagyok:
egyedülvalóság
hűvössége jár át,
s szavakban az irgalom — —

Oslo, 1958 május 11.

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ 5
KERÉKPÁRRAL A FÉNYBEN 7
Kerékpárral a fényben . 9
Tovaszálló nyárban . 10
Magányosan . . . 11
Alkonyat előtt . . 12
Távolodás . . . 13
Megálltál szívemben 14
Ülésdeszkán . . 15
Délelőtt 16
Mosdik a szomszéd lány 17
Szekéren 18
Szonett a betegágyban 19
Séta 20
Már messze jár . . 21
Vacsora előtt . . 22
Vasárnap est . . 23
Krumpliszedés . . 24
Apám 25
Etetés 26
A FEKETE NAPOK 27
Kekete napok 29
Ősz, 1956 30
Falun 31
Félek 32
Még... 33
Vívódás 34
BORZONGÁS A TAVASZBAN . 35
Borzongás a tavaszban 37
Menekülés 38
Elkeseredés 39

Délután szikrázó hegyekkel . . . 40
Részeg reggeli izzás 41
A terraszon 42
Kerengő 43
Iszonyat 44
Nem enyhülök 45
Utólszor együtt 46
Mint a kör 47
Kilátástalanság 48
Szép lenne... 49
Szombat este 50
A napos oldal 51
Darázs 52
Hajnali zsoltár 53
Gyönyörű börtön 54
Tespedés 55
Odaszótlanodás 56
Ment a lány 57
Szóráde énekel 58
Tetszhalott 59
Gyötrődés 60
őriz a múlt 61
Balkán tavasz 62
Hova legyek? 63
Fuldoklás 64
Vaságyon 65
Belealéltam a tömegbe . . . 66
Májusvégi táj 67
Mint hogyha szólnál 68
Igy délután 69
A szögesdrót cölöpjein túl . . 70
Finále 71

HŰVŐS, TISZTA VILÁGBAN . . 73

Megmenekedve 75
Kínjaitok tanújaként 76
Félhangra 78
Csupa ezüst 79

Két őszi akvarell 80
A parkban 81
Ködben, szomorúságban . . . 82
Menedékház a norvég hegyekben . 83
Téli alkony a tengerparton . . 85
Virágének 87
Emberenkívüli magányom . . . 88
Morzsolódó kövek kínja . . . 89
Céltalan gyönyörű ének . . 90